

Hur ska EU:s framtida regionalpolitik se ut? 67 miljarder anledningar för Sverige att ta ställning!

EU:s nuvarande programperiod har förvisso knappt påbörjats och starten för kommande programperiod 2021 kan kännas långt bort. Slutsatser från förhandlingarna om sammanhållningspolitiken från förra gången det begav sig, visar dock att vi inte på något sätt är för tidigt ute om vi vill påverka, 2016 är på många sätt avgörande! Och påverka vill vi nog när vi vet vad som står på spel.

Konferens om sammanhållningspolitik gav svar och ställde frågor

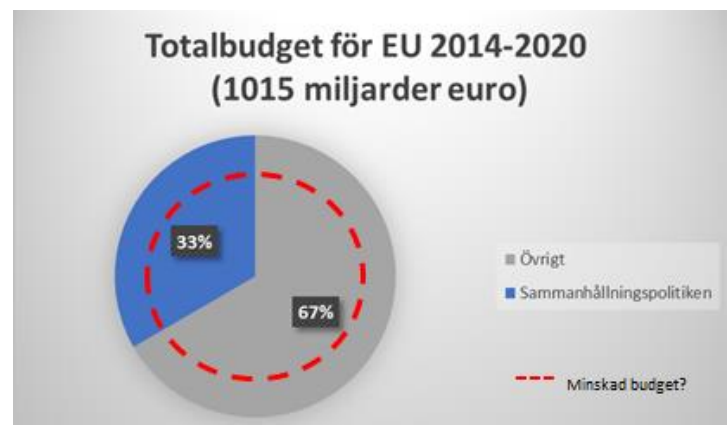
Den 19-20 april samlades cirka 90 politiker och tjänstemän från de svenska strukturfondspartnerskapen under två intensiva dagar i Bryssel med målet att Sverige ska stå väl förberett inför nästa programperiod som börjar 2021. Tillsammans med företrädare för nyckelspelare i EU-kommissionen, EU-parlamentet, regionkommittén, svenska regeringen samt regionala initiativ diskuterades hur utformandet av sammanhållningspolitiken och dess strukturfonder kan tänkas utformas inför nästa programperiod. Snarare än att diskutera svenska önskemål om hur vi vill ha strukturfonderna framöver, stod det klart tidigt in i konferensen att den avgörande frågan är vilken roll sammanhållningspolitiken ska spela i EU:s regionalpolitik och om den ska spela någon roll överhuvudtaget för de mer välutvecklade regionerna i Europa!



Flera talare pekade på paradoxen att förståelsen för samarbete och gemensamma lösningar i EU minskar samtidigt som kraven på att EU ska verka för lösningar i stora och viktiga frågor ökar. Utmaningen ligger dock i att definitionen av *viktiga frågor* varierar beroende på vem man talar med. Som ett svar på rådande stämning fokuserar den nuvarande EU-kommissionen på ”hårda” frågor som *jobb* och *tillväxt*. Vidare strävar kommissionen efter att stora frågor som miljö hanteras horisontellt med hänsyn till allt från ekonomi till innovation, vilket har lett till att antalet förslag reducerats kraftigt. Att reducera EU:s uppgifter och därmed budget ligger väl i linje med många medlemsstaters önskemål, i synnerhet nettobetalarernas.

Passar sammanhållningspolitiken in bland ”viktiga frågor”?

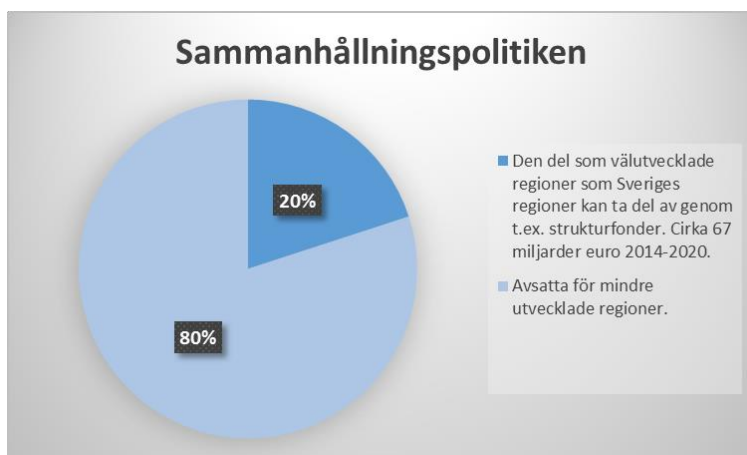
Utifrån resonmanget ovan ter det sig inte realistiskt att hoppas på en höjd eller ens bevarad storlek på EU-budgeten. Var kan man då skära? I runda slängar utgörs EU-budgeten av 1/3 jordbrukspolitik och 1/3 sammanhållningspolitik och 1/3 för övriga



ändamål. Jordbrukspolitiken anses svår att angripa på grund av många högljudda försvarare. Sammanhållningspolitikens nytta kan upplevas som något mer svårfångad och är således attraktivare att skära i utifrån både EU-kommissionens och flera medlemsstaters synvinkel. Problemet är bara att sammanhållningspolitiken står inskriven i EU:s förordningar för att verka för utjämning av ekonomiska skillnader mellan EU:s medlemsstater. Hur mycket kan man kapa på en av EU:s grundprinciper?

Många tycks vara eniga om att mindre välutvecklade områden ska få ta del av sammanhållningsmedel också framöver. Dock konstateras att absorptionsförmågan av medlen i de mest utsatta länderna är låg, mycket låg. Effektiviteten av EU-medlen lämnar mycket i övrigt att önska. Alltså kräver många nettobetalarare motprestationer utöver den vanliga medfinansieringen från de mindre välutvecklade medlemsländerna för att åtgärda orsaken till faktorer som hämmar utvecklingen. Motprestationer som kan liknas vid strukturella reformer eller att ta ansvar för politikområden som kan vara mycket impopulära. Ett exempel på ett område som en del vill tvinga andra att satsa sina EU-medel på, och själva få lov att använda sina egna EU-medel till, är migrationsfrågan. Förutom att en del medlemstater pekar på att detta inkräktar på både den nationella suveräniteten och närhetsprincipen (beslut fattas bäst så nära medborgaren som möjligt), kan vi konstatera att sammanhållningspolitiken börjar fyllas med önskemål som går längre än de ursprungliga avsikterna samt att medlen med dagens utformning är bundna och inte kan användas där de upplevs behövas mest. Som ett resultat ifrågasätts mervärdet med sammanhållningspolitiken ytterligare. Den fråga som vi alla borde ställa oss är dock: Vilka frågor vill vi lösa gemensamt och om inte sammanhållningspolitiken är verktyget för ändamålet, behöver vi då nya? Och går det ihop med en minskande totalbudget?

Om man bestämmer sig för prioritera de mest utsatta i Europa och skära ned på den del av sammanhållningspolitiken som vi i de mer välutvecklade regionerna får ta del av, uppkommer frågan om hur mycket nettobetalarerna (till vilka Sverige tillhör) är beredda att skjuta till EU-budgeten när återbetalningen till oss i form av strukturfondsmedel i så fall försvinner/minskar? En lösning som förs fram brett av EU-kommissionen är att de mer välmående regionerna istället, eller till viss del, får tillgång till EU:s [finansiella instrument som utgörs av lån, garantier och riskkapital](#). Står Sverige i så fall berett att finansiera regional och social utveckling med denna typ av verktyg och hur undviker vi att den externa finansieringen frikopplas från nationella mål?



Hur tillvaratas Sveriges och våra läns intressen?

För perioden 2014-2020 har Sverige tilldelats 67 miljarder kronor för våra så kallade strukturfonder (bl a regional- och socialfonden). Ingen oansenlig summa med tanke på att den totala statsbudgeten för Sverige 2015 låg på strax under 900 miljarder. Från nationell nivå har vi ännu ingen officiell position kring sammanhållningspolitiken i Sverige, och man vill heller inte stressa fram någon position. Signalerna som skickas ut är att vi eftersträvar ungefär samma mål som inför pågående programperiod:

- Minska på både jordbruks- och sammanhållningspolitiken
- Fokusera på det som ger europeiskt mervärde

Att vänta tills konkreta förslag ligger på bordet innan man själv tar ställning kan dock vara en vansklig strategi eftersom EU-arenan inte fungerar på det viset. Istället är det flera händelser och initiativ på vägen som ligger till grund för innehållet i ett senare förslag. En händelse som tillmäts stor betydelse är halvtidsutvärderingen av EU:s långtidsbudget vilken förväntas offentliggöras senar i år. Om inte sammanhållningspolitiken utgör en självklar post i långtidsbudgeten blir det svårt att komma med önskemål om utformningen i ett senare skede. Kabinettschefen för EU-kommissionens generalsekretariat för regionala frågor, Nicola De Michelis, underströk utifrån detta resonemang att fönstret för att påverka innehåll i sammanhållningspolitiken var öppet 2016! Därefter skulle budgetdebatten ta över med följden att såväl visioner och särintressen får en undanskymd plats.

De Michelis var även tydlig med vikten av att engagera sig – annars skulle andra göra det å våra vägnar... I detta sammanhang passar det ju bra att påminna om att Småland-Blekinges Brysselkontor koordinerar den svenska insatsen och sitter i styrgruppen för det regionala lobbyinitiativ som just nu arbetas fram för alla Europas regioner! Småland-Blekingesamarbetets huvudmän är likaledes aktiva på hemmaplan och ser just nu över möjligheterna att gemensamt ta fram just den typ av underlag som De Michelis efterlyser till den nationella nivån. Inspel till den nationella nivån om våra behov tjänar även till att ställa frågor på sin spets som har avgörande betydelse för såväl oss själva som hela Sverige:

- **Hur vill vi ha det och vad händer om vi inte får det som vi önskar?**
- **Vilka är alternativen och vilka strukturer har vi för att hantera dem?**

2016 blir alltså avgörande för den som vill föra fram sina synpunkter om sammanhållningspolitikens utformning. Ändå kommer naturligtvis processen i slutändan att sluta med kompromisser. Det råder dock knappast något tvivel om att vi bör förbereda oss på relativt stora förändringar, i synnerhet vad gäller sammanhållningspolitiken, men även vad gäller andra EU-fonder och i förlängningen EU:s fokus som helhet. Det är en spännande tid vi lever i!

/Sven Kastö

[Här finner du presentationerna som gavs vid konferensen 19-20 april](#)